

Ημερολόγιο Συνόρων

Του
**ΓΚΑΖΜΕΝΤ
 ΚΑΠΛΑΝΙ**
 gkazikar@gmail.com

Τα πούλμαν από την Κρακοβία για Άουσβιτς - Μπίρκεναου ξεκινούν συνήθως από την όμορφη Πλατεία Ματίεσκι. Κάνει τσουκτερό κρύο και οι τουρίστες ανυπομονούν να ανέβουν

Εάν αυτό είναι ο άνθρωπος...

ΟΧΙ ΜΑΚΡΙΑ από την Πλατεία Ματίεσκι βρίσκεται το κτίριο όπου στεγαζόταν κάποτε το αρχηγείο των ναζί. Η Πολωνία ήταν από τις πρώτες κατακτήσεις του Χίτλερ. Αφού την πετούσαν εδάφη, το σχέδιο των ναζί ήταν η μετατροπή των Πολωνών σε λαό αναλφάβητων και δούλων. Εδώ στην Κρακοβία, τον Δεκεμβριο του 1941, ο Χανς Φρανκ, ο ναζι διοικητής της Πολωνίας, μετέφερε στους αξιωματικούς του το προσωπικό μήνυμα του Χίτλερ: «Πρέπει να εξοντώσουμε τους Εβραίους όπου τους βρούμε».

Πολλοί μαθητές Λυκείου επισκέπτονται κάθε χρόνο το Άουσβιτς. Ο συγκεκριμένος μαθητής, σε μια γωνία σε κάποια από τις παράγκες του Άουσβιτς. Ποιες αφηγήσεις παπουδών να θυμάται άραγε;

Η ΔΙΑΔΡΟΜΗ μέχρι το Άουσβιτς διαρκεί περίπου μια ώρα. Όσο πιο πολύ απομακρύνεται από το ιστορικό κέντρο της πόλης τόσο πυκνώνουν τα βενζινοδίκια, οι λακούβες στους δρόμους, οι δορυφορικές κεραίες, κρεμασμένες στα γδαρμένα κτίρια της κομμουνιστικής εποχής. Δεξιά κι αριστερά του δρόμου, δάσος και πεδιάδα. Η περιουσία που επέλεξαν οι

Info

Πρίμο Λέβι, «Εάν αυτό είναι άνθρωπος», Εκδ. Άγρο Laurence Rees, «Άουσβιτς, οι ναζί και η «τελική λύση»», Εκδ. Πατάκι

ναζί για να χτίσουν το Άουσβιτς ήταν ιδανικά. Απομονωμένη και βάλτωδη, κλεισμένη ανάμεσα σε δυο ποτάμια, δεν άφηνε ελπίδες επίβρασης στους δραπετές.

ΔΕΞΙΑ της εισόδου στο στρατόπεδο του Άουσβιτς, βρίσκεται τώρα ένα παλιομοδίτικο εστιατόριο. Αριστερά, ένα μικρό βιβλιοπωλείο. Στη βιβλίνα του δεσπόζουν αφίσες του Άουσβιτς. «Οίκος του Θανάτου» γράφουν. Μόλις μπαίνεις στο κτίριο, μια κρεμασμένη στον τοίχο λευκή πινακίδα μάς προειδοποιεί στα πολωνικά και στα αγγλικά να προσέξουμε τους πορτοφολάδες. Καραδοκούν ακόμα και στον «Οίκο του Θανάτου», όπου μέσα σε τέσσερα χρόνια εξοντώθηκαν 1,1 εκατομμύρια άνθρωποι. Ο άνθρωπος και η ποταπότητά του πανταχού παρών. Αλλά εδώ η ανθρώπινη ποταπότητά ξεπεράσε κάθε προηγούμενο. Το Άουσβιτς είναι προπαντός μνημείο της ανθρώπινης αχρείστης και ζεσημού. «Εάν αυτό είναι ο άνθρωπος» έγραψε ο Πρίμο Λέβι. Και λίγο πριν αυτοκτονήσει: «Υπήρχε το Άουσβιτς, επομένως δεν μπορεί να υπάρχει Θεός».

ΒΛΕΠΩ τα συμματωπύγματα, τις σκοπιές, την επιγραφή πάνω στην είσοδο «Arbeit macht frei» - «Η δουλειά απελευθερώνει». Το αγαπημένο σύνθημα του διοικητή του Άουσβιτς Ρούντολφ Ές. Ένας

«Εσείς που ζείτε ασφαλείς»

ΤΟ ΜΠΙΡΚΕΝΑΟΥ (Άουσβιτς II) βρίσκεται τρία χιλιόμετρα από το Άουσβιτς I. Χτίστηκε δυο χρόνια έπειτα από αυτό και ήταν σύλληψη του Χίμλερ. Είναι εδώ που έγινε η κύρια σφαγή των Εβραίων και των Τσιγγάνων της Ευρώπης. Η είσοδος, οι γραμμές των τρένων που έφερναν τους Εβραίους, τα τεράστια παραπήγματα όπου έπρεπε να κοιμηθούν σε ένα μικροσκοπικό κρεβάτι τέσσερις φυλακισμένοι, οι ανατιναγμένοι από τους ναζί θάλαμοι αερίων, τα κρεματόρια. Μια τάξη μαθητών λυκείου από το Ισραήλ έχει μαζευτεί σε ένα από τα παραπήγματα. Στη μέση υπάρχουν οι ανοικτοί βόθροι, όπου κιλιάδες Εβραίοι κάθονταν γυμνοί, σπρώχνοντας ο ένας τον άλλον, για να κάνουν την ανάγκη τους υπό την απειλή της εκτέλεσης εάν καθυστερούσαν. Καθετί είχε υπολογιστεί με τέτοιο τρόπο ώστε οι Εβραίοι να χάσουν κάθε ίχνος ανθρωπότητας. Ένας από τους μαθητές στέκεται παράμερα. Έχει ακουμπήσει με την πλάτη του στον τοίχο, με τη σημαία του Ισραήλ στο χέρι. Έχει το ύψος πτυγμένου ανθρώπου. Ποιες αφηγήσεις να θυμάται άραγε; Να ήταν οι παπούδες του ανάμεσα στους επιζήσαντες, ανάμεσα σε αυτούς που κατάφεραν να επιστρέψουν ζωντανό στα σπίτια τους, σε κάποια χώρα της Κεντρικής Ευρώπης και βρήκαν το σπίτι καταλυμένο και τα μάτια των συνομηττών εχθρικά; Το Ολοκαύτωμα δεν ήταν μόνο το έργο των ναζί. Ήταν το αποκορύφωμα

του ευρωπαϊκού αντισιμιτισμού, από την Κρακοβία μέχρι τη Ρίγα, από το Μινσκ μέχρι τη Θεσσαλονίκη...

ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΥΜΕ στο πούλμαν. Οι τουρίστες είναι οιασπλοί. Σαν να έχουν επιστρέψει από κάποια κηδεία. Καθόμαστε στα βολικά καθίσματα και ξεκινάμε. Δάσος, πεδιάδα και ένας παρρηφορος ουρανός. Μου έρχονται στον νου οι στοίχοι του Πρίμο Λέβι: «Εσείς που ζείτε ασφαλείς/ Στα ζεστά σας σπίτια/ Που γυρίζετε το βράδυ και βρίσκετε/ Ζεστό φαγητό και φιλικά πρόσωπα/ Σκεφτείτε αν αυτό είναι ένας άνδρας/ Που δουλεύει στη λάσπη/ Που δεν βρίσκει γαλίνη/ Που παλεύει για ένα ξεροκόμματο/ Που πεθαίνει σε ένα ναι ή ένα όχι. / Σκεφτείτε αν αυτή είναι μια γυναίκα/ χωρίς μαλλιά ή όνομα/ Χωρίς πα αντοχή να θυμάται/ Με άδεια μάτια και κρύα μύτρα/ Σαν βάρταχος τον χειμώνα. / Θεωρείστε ότι: Σας παραδίδω αυτά τα λόγια/ Να τα χαράξετε στις καρδιές σας/ Όταν κάθεστε στα σπίτια σας/ Όταν περπατάτε στον δρόμο/ Όταν περπατάτε για ύπνο, όταν ξυπνάτε/ Επαναλαβετε τα στα παιδιά σας/ Ή, είθε το σπίτι σας να ρημάξει/ Η αρρώστια να σας κάνει ανήμπορους/ Τα παιδιά σας να σας απαρνηθούν...».

πίνακας, αριστερά. «Η μέρα ενός φυλακισμένου» ο τίτλος του, του Κοτσλένιακ, ενός Πολωνού επιζήσαντος του Άουσβιτς. Δείχνει ανθρώπινα σκέλεθρα που επιστρέφουν από την καταναγκαστική εργασία κουβαλώντας πτώματα άλλων φυλακισμένων. Σε μια γωνιά, μια ορχήστρα από φυλακισμένους συνοδεύει τα ανθρώπινα σκέλεθρα παίζοντας μουσική: τρομπέτα, τσέλο, βιολί, αρμόνιο. Το Ολοκαύτωμα δεν παραμένει μοναδικό μόνο για το γεγονός ότι για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας ένα πολιτικό σύστημα α-

ποφάσισε να αφανίσει από προσώπου γης έναν ολόκληρο λαό. Αυτό που του προσδίδει την απαράμιλλη φρίκη που είναι η ψυχρότητα και ο κυνισμός με την οποία εκτελέστηκε. Η καμουφλαρισμένη, γραφειοκρατική, κινική ορολογία: «τελική λύση», «απολύμανση», «πιάνα», «η δουλειά απελευθερώνει». Τα κρεματόρια του Άουσβιτς ονομάζονταν «Κόκκινο Σπίτι» και «Λευκό Σπίτι». Οι θάλαμοι αερίων «Εξοχικά». Στα παράθυρά τους υπήρχαν γλάστρες με πολυκρομα λουλουδία, ενώ στο στρατόπεδο δεν υπήρχε ούτε καν σαπιόμένο

γρασίδι. «Πεινούσαμε τόσο πολύ που θα το τρώγαμε» είχε πει ένας από τους επιζήσαντες. Εάν αυτό είναι ο άνθρωπος...

ΑΝΑΜΕΣΑ στα άλλα κτίρια του Άουσβιτς I, το Block 11 ήταν το προμερό. Όποιος έμπαίε εκεί έβγαινε μόνο νεκρός, οι ναζί δοκιμαζαν πάνω του τις μεθόδους βασανιστηρίων τους. Δίπλα, στο Block 10, νεαρά κορίτσια και γυναίκες υπέστησαν τα φρικτά πειράματα του γυναικολόγου Δάκτορα Κόλμπερ-

γκ, που προσπαθούσε να βρει την πιο αποτελεσματική φόρμουλα για τη στέρωση των «κατώτερων φυλών». Στη μέση των δύο κτιρίων η «αυλή του θανάτου», όπου εκτελέστηκαν κιλιάδες φυλακισμένοι. Στον επάνω όροφο, πίσω από τεράστιες τζομαρίες, εκτεθειμένα τα προσωπικά αντικείμενα των Εβραίων: γυαλιά μωπιάς, παπούτσια, βαλίτσες, καρτοσάκια μωρών. 200.000 παιδιά εξοντώθηκαν στο Άουσβιτς - Μπίρκεναου. Πατερτίσες, ξύλινα πόδια, γάντζοι ακροαριασμένων ανθρώπων. Πολλοί από αυτούς Γερμανοεβραίοι, που είχαν ακρωτηριαστεί στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο πολεμώντας για την πατρίδα τους, τη Γερμανία. Και μαλλιά, ανθρώπινα μαλλιά, γυναικών, ανδρών, παιδιών, γέρον. Με τα μαλλιά, λέει ο Ξεναγός, οι ναζί έρπαξαν κετσεδένιες κάλτσες για τα πληρώματα των υποβρυχίων κι κουβέρτες για μαρά. Ακόμα και σήμερα μπορεί κάποιος Γερμανός, εν αγνοία τους, να σκεπάζονται με κουβέρτες που έγιναν από αυτά τα μαλλιά. Εάν αυτό είναι ο άνθρωπος...

ΜΙΑ ΑΠΟ τις ασπράμαυρες φωτογραφίες της εποχής στον τοίχο του Block 11 δείχνει τους Εβραίους να κατεβαίνουν από τα τρένα. Έρχονταν στο Άουσβιτς - Μπίρκεναου από παντού: Πράγα, Βρυξέλλες, Βερολίνο, Βελγιάδα, Ρίγα, Θεσσαλονίκη, Παρίσι, Ρώμη. Ένα «τσάιτι», το οποίο πολλοί δεν άντεχαν και πέθαναν πριν από την άφιξή τους στον «Οίκο του Θανάτου». Τρομαγμένα βλέμματα ενώ οι άνδρες χωρίζονται από τις γυναίκες. Είναι η στιγμή που γίνεται η διαλογή: Άλλοι θα πάνε κατευθείαν στους θαλάμους αερίων και άλλοι θα ζήσουν λίγες μέρες ακόμη. Μέσα σε αυτά, το πρόσωπο ενός ναζι αξιωματικού που χαμογελά με παιδική αφέλεια στον φακό. Ίσως να είναι μια αναμνηστική φωτογραφία την οποία υπολόγιζε να δείξει στα παιδιά του ή στη γυναίκα του. Οι περισσότεροι ναζί, όσοι σχεδίασαν και εκτέλεσαν το Ολοκαύτωμα, δεν ήταν οδιστικά τέρατα. Ήταν άνθρωποι που αγαπούσαν τα παιδιά τους, τα βιβλία, τα λουλούδια, ιδιαίτερα τα ζώα (έτσι κι αλλιώς πολλοί εξ αυτών υπήρξαν αγελαδοβοσκοί). Αλλά δεν είχαν πρόβλημα να ντύσουν μαρά και γέρον. Γιατί αυτά τα μαρά και χέρια ήταν «Ballastexistenzen» - περιττές υπάρξεις. Δεν μετέκιν της ίδιας ανθρώπινης υπόστασης όπως εκείνοι. Τα κίνητρα αυτού του μαζικού εγκλήματος δεν κρύβονται στα οδιστικά ένστικτα του ανθρώπου αλλά προπαντός στην ιδεολογία που τον ενέπνευσε. Γι' αυτό, το φάντασμα του Άουσβιτς θα πλανιόταν για πάντα ανάμεσα μας. Το Άουσβιτς δεν θα ανήκει ποτέ στο παρελθόν.